

Home > Myahudi Wa Kimataifa > 3. Waathirika, Au Watesaji > Wayahudi Na Kilio Cha “Mateso Ya Kidini”

---

3. Waathirika, Au Watesaji

Kutoka kwenye kumbukumbu za awali kabisa za Wayahudi kuwasiliana na mataifa, hapana muda mrefu wa miaka ambao ulipita bila lawama kujitokeza kwamba Wayahudi wanafanyiza ‘watu ndani ya watu, taifa ndani ya taifa.’

Lawama hizi zikitolewa leo hii hukanuhsa kwa hamasa sana na watu wanaojifanya watetezi wa watu wao, na kanusho hilo huungwa mkono na takriban Wayahudi wote wa matabaka yote. Hata hivyo hakuna lolote ambalo limesemwa kwa dhahiri zaidi katika mafundisho ya Wayahudi au kwa dhahiri zaidi katika maisha ya Wayahudi, zaidi ya kwamba lawama hizi ni za kweli. **Lakini iwapo ukweli huu lazima utumiwe dhidi ya Wayahudi, hilo ni suala lingine kabisa.**

Kama Wayahudi ni taifa, utaifa wao umeasisiwa juu ya ardhi mbili; ya jamii na dini, kwa hakika hili lipo nje ya mipaka ya akili kwamba watakiwe au wanatarajiwa kuondoa umbali, kuondoa utaifa na wenyewe kujiondolea dini.

Lakini wala isitegemewe kwamba watawakanusha vikali wale wanaoeleza ukweli. Ni katika msingi wa ukweli tu kwamba utatuzi wa tatizo lolote unaweza kupatikana. Hapa ndipo lawama inapoambatana: kwamba habari za dhahiri hukanushwa kama vile hakuna mtu isipokuwa Wayahudi wenyewe na walijua kwamba habari hizo zipo.

Kama Wayahudi wanatakiwa kuwa taifa mfululizo, kama wanavyofundisha, na kama hali ya taifa ndani ya taifa inakuwa haivumiliki, basi suluhu lazima ije kwa mojawapo ya vitu viwili, kutenganishwa kwa ‘taifa’ kutoka kwa mataifa mengine, au kutukuzwa kwa ‘taifa’ zaidi ya mataifa mengine. Upo ushahidi mwingi sana kwenye maandishi ya kiyahudi, kwamba viongozi hutegemea hali zote hizi mbili kuja – taifa lililojitenga na taifa lililo bora sana, kweli kiini cha mafundisho ya kiyahudi ni kwamba Uyahudi ni taifa lililojitenga sasa na linaelekea kuwa taifa bora na kubwa. Ni hao tu wateule Wayahudi huwaambia wasio Wayahudi wanaokanusha haya: Urabi wa kweli wa Yuda haukanushi hili.

Wayahudi Hukataa 'Umarekani'

Katika uchunguzi wowote wa suala la Wayahudi, mwanafunzi hushtushwa mara kwa mara na ukweli kwamba jambo ambalo Wayahudi hulalamika zaidi, ni lile ambalo wao wenyewe wameanzisha. Hulalamikia kile wanachokiita upinzani wa usemiti; lakini lazima iwe wazi hata kwa akili goigoi kwamba kamwe hakuwezi kuwepo na kitu kama upinzani wa usemiti kama kwanza kusingekuwepo kitu kama usemiti.

Halafu chukua malalamiko ya Wayahudi kuhusu wao kuishi kwenye mitaa ya watu wanaobaguliwa (mageto), mitaa wanamoishi watu wanaobaguliwa ni kitu kilichovumbuliwa na Wayahudi. Mwanzoni mwa uvamizi wa miji mikuu ya Ulaya, na baada ya karne kadhaa miji mikuu ya Marekani, mara kwa mara Wayahudi waliishi wao wenyewe kwa kujitenga kwa sababu waliamini kuwepo kwa watu wasio Wayahudi huwafanya wao wanajisike.

Waadishi wa Kiyahudi waliokuwa wakiandika mambo ya Wayahudi, hukiri hili kwa uhuru, lakini katika kuandika kwa ajili ya wasio Wayahudi, hutaja mitaa ya watu waliotengwa kuwa ni ukatili wa wasio Wayahudi.

Fikra ya najsi iliyoanzishwa na Wayahudi, ni fikra ya zamani ya kimashariki iliyosalia; huenezwa kwa ushawishi kwa wasio Wayahudi. Hivyo pamoja na ukweli huu wa 'taifa' lililojitenga, ni Wayahudi ndio waliolitambua kwanza. Kwanza walisisitiza juu ya jambo hili na kila mara wametafuta kutambua kujitenga huko kwa fikira na vitendo.

Zaidi, Myahudi kweli na aina ya kawaida ya Myahudi, huamini kwamba ushawishi wa umarekani au wa dola yoyote iliyostaarabika isiyo ya Kiyahudi, ni hatari kwa Uyahudi. Kauli hii ni ya hatari na hakuna kiasi cha utetezi wa wasio Wayahudi unaoweza kutosha kuithibitisha.

Kwa kweli, ni kauli ya aina hii ambayo akili ya asiyekuwa Myahudi haingeweza kugeuka, kwa sababu mwelekeo wa wasiokuwa Wayahudi wote upo upande mmoja, yaani kwamba umarekani ni kitu kizuri kwa Wayahudi.

Ni kutoka kwa vyanzo vya kiyahudi vyenye kuaminika ambako tunajifunza ukweli huu kwamba kile tunachokiita, ushawishi wa ustaarabu huonekana kama ni uadui dhidi ya Uyahudi.

Si yule asiye Myahudi ambaye husema kwamba 'fikra za Kiyahudi', kama fikra haziendani na maisha ya nchi yetu, bali ni Myahudi ndiye anayesema hivyo. Ni yeye ndiye anayesema kwa hasira dhidi ya Umarekani, si Mwamerika asemaye kwa hasira dhidi ya Uyahudi.

Umarekani bado haujamalizika, Uyahudi umekamilika tangu karne nyingi zilizopita. Ambapo hapana Mwamerika ambaye angefikiri kuonesha sehemu yoyote ya nchi au kundi lolote kama mwakilishi wa Uamerika wa kweli na wa aina ya mwisho, Wayahudi huonyesha sehemu za dunia bila kusita na makundi fulani kama wawakilishi wa aina ya kweli ya Uyahudi.

Upo wapi aina ya Uyahudi ambao waadishi wa Kiyahudi huutambua kama ndio wa kweli? Myahudi aishiye kwenye mitaa ya watu waliotengwa yupo kwenye maandiko kama desturi ya Uyahudi.

Mwalimu wa kiyahudi maarufu wa masinagogi ya Wayahudi wa Hispania na Ureno, aliyekuwa hapo kwenye mchango wa ubia wa Central Park, New York alikuwa Dk. D. Desola. Ni Mwandishi Wa Maneno Yafuatayo:

“Kwenye mitaa ya watu waliotengwa kushika kanuni za Uyahudi ilikuwa kawaida na takriban jambo lisiloepukika. Kanuni za maisha ya Kiyahudi ni mazingira yaliyokuwemo.”

Mwalimu mwingine wa Kiyahudi, Dk. M. H. Segal, anatoa, maoni kwamba Uyahudi na Marekani kwa kweli ulihuishwa kwa kuingizwa kwa wahamiaji kutoka Poland na Lithuania.

Akitetea kwa kukubaliana viongozi wengine wa Kiyahudi, kwamba kituo cha Kiyahudi cha dunia kilikuwa Urusi na Poland hadi muda mfupi kabla ya vita vya 1914. Dk. Segal anasema:

“Vita (1914–1918) imeharibu ishara za mwisho za jamii ya Kiyahudi inayopungua ambayo iliburuza unyonge wa kuwepo kwake katika nusu ya enzi za karne ya kati kwenye mitaa ya watu waliotengwa ya Poland na Lithuania. Pamoja na kukua kwa unyonge wao, jumuiya hizi ndizo zilikuwa kimbilio la mwisho la Wayahudi katika kutawanyika (Dispersion).

Ndani ya jamii hizo bado kinadumu kitu cha maisha ya kale ya Kiyahudi, baadhi ya taasisi za kale za kiyahudi, ibada na mila. Pia jamii hizi zilitoa uchangamfu wa aina ambayo waliweza kwa Uyahudi ambao ulidhoofu na kufifia kwenye jamii za dola za kisasa za Ulaya na Marekani.”

Fikra hii kamwe si isiyojulikana – kwamba miingiliano mikubwa ya Wayahudi wa kweli kutoka kwenye mitaa ya watu waliotengwa ya Kale ya Dunia hupendeza na ya lazima kuwepo ili kuhuisha Uyahudi katika nchi kama Marekani. Israel Friedlaendes, ambaye jina lake linaheshimiwa na Wayahudi, pia alitambua huduma mtiririko wa mitaa ya watu waliotengwa kwa Uyahudi. Kwenye mhadhara wake ‘Tatizo la Uyahudi nchini Marekani,’ amesema kuhusu uelekeo wa kuzima Uyahudi kuwa na uhuru mkubwa sana, kama ambavyo Myahudi amekuwa anafurahia mara kwa mara nchini Marekani.

Uelekeo huu, anasema, unasahihishwa kwa njia mbili: Kwa ushawishi wa kukataa usemiti na ‘kwa mtiririko mkubwa wa wahamiaji wa Kiyahudi, kwa upande mwingine, ambao huondoka kutoka kwenye nchi za kikandamizaji kwenda kwenye nchi zilizo huru, pamoja nao, kwa wazi au kwa siri, hubeba ushawishi wa kudumisha na kuhuisha mitaa ya watu waliotengwa.’

Mwandishi huyu huyu kwenye makala iitwayo ‘Kuwaingiza wahamiaji wa Kiyahudi kwenye Umarekani,’ kusema kweli humpendelea zaidi Myahudi halisi kutoka kwenye mitaa ya watu waliotengwa kuliko Myahudi ambaye ameshawishiwa na maisha ya Mmarekani.

‘Kumwingiza Myahudi kwenye umarekani ‘katika usemi wetu wa kawaida maana yake ni kukubaliana na mila na taasisi za Marekani, lakini Wayahudi hawamaanishi Marekani tu wanaposema ‘Marekani’. Aidha

humaanisha Marekani ya Kusini na ya Kati – ambapo mapinduzi mengi sana yametokea. Ipo idadi kubwa ya Wayahudi nchini Argentina, na wengi wapo kwenye nchi zingine.

Labda ingeweza kutoa mtazamo usio sahihi kuhusu ukweli wa kusema kwamba, viongozi wa kiyahudi wote wanachukia Marekani lakini ni kweli kusema kwamba hawapendi kuwaangamiza wahamiaji wa Kiyahudi kwenye Umarekani. Hivyo ni kwamba, mwelekeo wa ‘Umarekani’ unatofautikana sana na ule wa ‘Uyahudi’ hivyo kwamba pande hizi mbili zimo kwenye mgongano. Hii haiashirii uhaini kwa utaifa wa Marekani, labda kama ulivyoashiria uaminifu mkubwa sana kwa utaifa wa Kiyahudi.

Lakini msomaji lazima awe mwamuzi yeye mwenyewe juu ya mambo yalioandikwa kwenye kitabu hiki kwamba tofauti hii kwa kweli inafika umbali gani na athari za mapambano baina ya fikra hizi mbili. Ukweli wa uadui uliopo baina ya pande hizi mbili upo wazi na umekamilika.

Wasio Wayahudi hawaoni uadui huo, lakini Wayahudi kila mara na kila mahali wapo makini kuuona uhasama huu. Hali hii inatupa mwanga mkali kwenye mipango yote ya kimapinduzi ili kuvunja udhibiti uliopo wa jamii, kwa kupandikiza mfano kama baina ya kile kitiwacho mtaji na kazi, kwa kudumisha hadhi ya serikali, kwa njia ya siasa potofu, kwa kudhalilisha akili za watu kwa njia ya michezo ya kuigiza na sinema, lakini haya yapo kwenye zoezi la fedha za kiyahudi kutengeneza kwenye vita kwamba, dalili nyingi sana za dhuluma kubwa huonekana na nyingi miongoni mwao ni uhalifu wa Wayahudi.

‘Vita nyingi ni mavuno ya Wayahudi’, huu ni msemu wa kale. Upendeleo wao wa idara ya mkuu wa ugavi imechunguzwa kwa wakati wa kale na wa sasa. Kwa zaidi sana maslahi yao yapo kwenye faida na si kwenye masuala ya kitaifa; kawaida ya uaminifu wao upo kwenye taifa la Kiyahudi, badala ya taifa lingine lolote, ni kawaida kwamba wakati wa vita wao huonekana kuwa wafanyabiashara wa bidhaa na habari, na wao hunufaika kwa biashara na hupeleleza wakati wa vita.

Kwa kuwa mpango usiovunjika umefuatiliwa tangu vita vya wenyewe kwa wenyewe, Vita vya Mapinduzi na Vita kuu¹, mabadiliko pekee yanayoonekana ni kuongezeka kwa mamlaka na faida ya Wayahudi. Japokuwa idadi ya Wayahudi walioko kwenye makoloni ya Marekani ilikuwa ndogo, walikuwepo wa kutosha kuonesha alama kwenye Vita ya Mapinduzi, na ambapo hapakuwepo na sheria yoyote dhidi ya Wayahudi kama ilivyokuwa kwenye vita vya wenyewe kwa wenyewe, palikuwepo na matendo hayo hayo dhidi ya watu binafsi kwa sababu hizo hizo ambazo mnamo miaka ya 1861–5 zilikuwepo kwa wingi zaidi.

Wayahudi Na Kilio Cha “Mateso Ya Kidini”

Hakuna hata Myahudi yeyote nchini Marekani mwenye akili aliyekuwa mpumbavu sana kiasi cha kutangaza kwamba suala la Wayahudi ni suala la kidini na kwamba uchunguzi wa suala hili kwenye makala hizi uliainisha ‘mateso ya kidini’. Lakini ni dhahiri kwamba hayo yote ndio yaliyobakia kuyapigia kelele kwenye mipaka ya ‘Wasio Wayahudi’. Kutokana na yale yanayoweza kuonekana, sehemu yake kubwa ni watu wenyewe wasio na dini na hutumia neno ‘mateso ya kidini’ kama tambara jekundu lililochakaa ambalo wao hudhani litawaingiza watu kwenye vitendo vya uchochezi.

Na inastaajibisha jinsi kilio cha ‘mateso ya kidini’ kinavyotumika kuita pepo wa mateso dhidi ya anayetuhumiwa kuwa mtesaji.

Si moja kwa moja au kwa dhana inachukuliwa kwenye makala hizi kwamba suala la Wayahudi ni suala la kidini. Kinyume chake, likiungwa mkono na mamlaka za juu za Kiyahudi, kwa imara inaeleza kwamba suala la Wayahudi ni mojawapo ya masuala ya jamii na utaiifa.

Hakuna mateso ya kidini ya Wayahudi nchini Marekani isipokuwa uchochezi wa jamii mbalimbali za binadamu kwa ajili ya kuondoa ‘mauaji ya wenye kutimiza kanuni za Kiyahudi’. Isipokuwa hamasa ya jamii mabimbali za binadamu kwa ajili ya ukomeshaji wa ‘mauaji ya Kosher’ inaweza kufikiriwa hivyo na pia ile mbinu ya kuchinja wanyama kwa ajili ya chakula ambayo haina haja ya kuwa ya kikatili hivyo. Lakini hata kanusho hili linaweza tu kwa matatizo kutumika kwenye hitimisho la ‘dini ya Wayahudi’. Mbinu ya kuchinja ya Kiyahudi kama inavyotekelezwa sasa haikukubaliwa kwenye agano la kale lakini imekubaliwa kwenye Talmud na kwa hiyo upo ushahidi dhahiri kwamba, mbinu za kisasa hufanikisha lengo la Kiyahudi (kuondoa damu kwenye mzoga) vizuri zaidi kuliko mbinu za Kiyahudi. Huu ndio mfano tu ambapo dini ya Kiyahudi imeguswa kwa mbali.

Ukweli ni kwamba wakati ambapo hakuna ‘mateso ya kidini’ ya Wayahudi, yapo mateso ya kweli zaidi ya kidini yanayofanywa na Wayahudi. Hii ndio tabia mashuhuri ya mpangilio wa maisha ya kiyahudi nchini Marekani, inafanya kazi daima, yenye nguvu na mashambulizi makali sana dhidi ya aina yoyote ya Ukristo, ambao unaweza kupata nafasi ya kujulikana kwa watu.

Mara kwa mara tunasikia kuzuka kwa ulokole wa madhehebu kati ya Wakatoliki na Waprotestanti, lakini haya hayawezi kulinganishwa na tahadhari imara, isiyo na huruma ya shughuli ya kuupinga Ukristo inayofanywa na taasisi za Wayahudi.

Kuna kutokuelewana katika mafundisho ya dini miongoni mwa Makanisa ya Kikristo, lakini hakuna hata moja ambalo hutoa changamoto kuhusu msingi wa Ukristo wenyewe, Uyahudi uliopangiliwa, hata hivyo hauridhiki na mgogoro wa mafundisho ya dini, lakini huorodhesha biashara zake kubwa na nguvu za kisiasa dhidi ya kila kitu kinachofikiriwa kuwa, kwa kutumia maneno yake ni ‘Udhihirisho wa Ukristo’².

Hakuna Rais wa Marekani ambaye hadi sasa amediriki kutoa kiapo chake cha kutawazwa kwenye kurasa za wazi za Agano Jipya, lazima Myahudi angemkataa. Magavana mbalimbali wa majimbo ya Marekani, baada ya kutumia neno ‘Mkristo’ kwenye tangazo la sala yao ya shukrani wamelazimika kufundisha umarekani kwenye miji yetu kwa sababu ilieleweka kwamba Ukristo na uraia wema huenda pamoja.

Hakuna mtumishi wa serikali ambaye amewahi kutoa ushahidi hadharani wa imani yake ya Kikristo bila kushutumiwa na Wayahudi. Si tu Wayahudi hawakubaliani na mafundisho ya Kikristo – ambayo ni haki yao na hakuna mtu yeyote anayehoji hilo – lakini hutoa sehemu hiyo kwa mahitaji ya Wayahudi. Kila kitu ambacho kingemkumbusha mtoto shuleni kwamba anaishi katika ustaarabu wa Kikristo, kwenye taifa ambalo limetangazwa na Mahakama kuu kwamba msingi wake upo kwenye kanuni za Kikristo huamriwa

kutoka kwenye shule za umma kwa mahitaji ya Kiyahudi.

Kwenye taifa na wakati ambapo Wayahudi walio wengi wanaweza kuchapa kila mwaka kumbukumbu ya maombi ya misamaha ambayo wameipata kwa kuwashawishi maafisa wa umma 'wakiwa wametumia bila uangalifu neno 'ukristo', inafaa kwamba lawama hii ya 'mateso ya kidini' lazima iwekwe pale inapohusika.

Myahudi huona fahari katika mateso ya kidini kama ambavyo Mmarekani huona fahari kwenye uzalendo, chuki bila sababu ya kidini ni usemi mkubwa wa Myahudi wa uzalendo wao wenyewe. Na ndio tu aina ya chuki bila sababu iliyopangiliwa na mashuhuri, na iliyofuzu ya kidini hapa nchini kwa sababu wamefaulu kuvuta hila kubwa ya kutokufanyiza msimamo wao, lakini upinzani wowote kwa hilo hubeba kiini cha "chuki bila sababu 'na mateso.'

Ndio sababu Myahudi hutumia maneno haya mara nyingi sana. Hutaka kumpachika mtu mwingine kwanza. Ndio sababu upelelezi wowote wa suala la Wayahudi kwa utundutundu mkubwa sana hutangazwa kama upinzani wa usemiti. Na Myahudi anajua faida ya kumpachika mtu mwingine.

Maudhui haya ya 'mateso ya kidini' hayataonekana mahali popote katika uwanja wote wa suala la Wayahudi, isipokuwa upande wa Kiyahudi. Nchini Marekani, imo chuki bila sababu ya kidini, lakini ni ile ya Kiyahudi tu. Kama umma wa Kikristo wangejali hata kiasi cha sehemu ya 1/100 – 1/1000 kuhusu dini ya Kiyahudi kwa kiasi ambacho Wayahudi wanavyoshughulika kuhusu ufuasi wa Ukristo mfumo wote wa mafundisho ya Talmud ungeteketezwa kwenye mwanga mkali na uzingativu wa kawaida ungeung'arisha na mng'aro wake ambao kila mara huwa umefichwa.

Uchambuzi tu kwa maslahi ya afya ya akili ungeweza kuwalazimisha Wayahudi kuachana na giza ambalo limewashikilia sasa, sheria ya kiyahudi inawiwa kuwepo kwake leo kwenye kutojali ambako kwamba kunafikiwa. Hii ni mbali na kinyume mno cha 'mateso ya kidini'.

Chuki isiyo na sababu ya kidini haipendezi kuandika habari zake kama ilivyo katika kupata uzoefu wake kwa njia nyingine yoyote. Ni kinyume kabisa cha kipaji cha Kiamerika na Anglo-Saxon. Kila mara tumeifikiria dini, kama jambo la dhamira.

Kuamini kama apendavyo ni sehemu ya msingi wa uhuru wa kila mtu. Kushikilia kanuni hizi za kurithiana, mtu huchagua kuchunguza huo mkondo wenye nguvu wa ushawishi nchini Marekani ambao hujulikana kama mkondo wa Kiyahudi na mara tu baada ya kufanya hivyo, mtu hujikuta amebainishwa na walokole na watesaji wa nyakati zingine.

Sasa ni wakati wa kuonesha kwamba jiji la 'walokole' linaanzishwa zaidi na walokole. Ipo chuki ya kidini nchini humu, kwa kweli yapo mateso ya kidini, upo upande wenye nguvu unaoonesha uhuru wa kidini wa walio wengi miongoni mwa watu, na chuki hii na mateso na matumizi ya nguvu ni Uyahudi na si vinginevyo isipokuwa Uyahudi.

Uchunguzi wa historia na uandishi wa habari wa Kiyahudi wa siku hizi unaonyesha kwamba chuki na mateso ya kiyahudi ni mpango unaoendelea popote pale Wayahudi wanapopata fursa ya kuwa na mamlaka. Na si kwa vitendo wala neno kuwa upo udhaifu wowote uliowekwa juu ya Wayahudi ukulinganishwa na madhaifu waliyoyaweka wao na bado hutafakari kuyaweka juu ya wasio Wayahudi. Na hakuna kanisa la Kikristo ambalo Wayahudi hawajalishambulia mara kwa mara.

Kama hapa duniani upo uthibitisho zaidi wa Kanisa Katoliki ambao umepata ushindi wa kukubalika bila mgawanyiko katika ulimwengu wote wa Kikristo ni ule 'Mchezo wa mateso ya Yesu wa Oberammergau.' Hata hivyo kwenye kitabu kilitwacho 'Maelezo ya haki kuhusu Mchezo wa Mateso ya Yesu wa Oberammergau,' Rabi Joseph Kranskopt wa Philadelphia ameshutumu toleo hilo adhimu kama uvundo uliojaa udanganyifu na ubaya uliokithiri wa kukataa Usemiti.

Kwa maoni ya Rabi huyu, kama mambo yalivyo, kwake yeye mila yote ya Kikristo ni uwongo wenye sumu. Mfumo wote wa Ukweli wa Kikristo, hususan kama inavyohusu utu wa Kristo ni 'njonzi za wanaume wenye jazba na wanawake waliopagawa' 'Hivyo anasema rabi: 'Ndivyo ilivyovumbuliwa hadithi hii ya kikatili, ambayo imesababisha mateso zaidi, usumbufu zaidi kwa watu wasio na hatia, kuliko kazi nyingine yoyote ya ubunifu katika eneo lote la ulimwengu wa fasihi.'

Na kwa hiyo wakulima wanyonge wa Oberammergau, wakiwakilisha imani ya katoliki kwa staha sana mchezo wa kuigiza mambo ya kale wamepachikwa kuwa wakataaji wa usemiti³.

Hii si mifano pekee. Wakati Kanisa la Methodist lilipoonesha mchezo mkubwa wa kuigiza mambo ya kale ulioitwa '**The Wayfarer**' (**Mwananjia**) Rabi Stephen Wise⁴ alifanya mchezo wa kushutumu na aka-toa tamko zito na la kipumbavu kwamba kama angekuwa mkazi wa kisiwa cha bahari ya kusini (badala ya mwigizaji wa kuzungukazunguka kwenye jukwa la mchezo ambamo naye yumo), hamu yake ya kwanza baada ya kuona mchezo wa 'Mwananjia' utakuwa hivyo, alikimbilia mtaani haraka na kuwaua takriban Wayahudi watatu.

Tamko, hili labda linasema mambo mengi sana, kwani mkondo ambamo msukumo wa Rabi Wise unatiririka, lakini makumi ya maelfu ya wafuasi wa Kanisa la Methodist ambao walikuwa 'wananjia' hawataelekezwa kuhusisha upinzani kama huo kwenye moyo wa uvumilivu ambao Rabi Wise kwa raghba anawasihi Wakristo waufuate.

Kanisa la Episcopal pia limehisi mashambulizi ya Wayahudi. Hivi karibuni (Toleo la Juni, 1921) vyombo vya habari vya Kiyahudi vilipiga kelele kwamba Kanisa la Episcopal halikuwa na uwezo wa kutaka kuingilia jambo hilo.

Huu si uvumilivu wa kidini katikati ya tofauti za kidini lakini wao wanahubiri na kutekeleza mashambulizi ya kidini.

Kumbukumbu yote ya upinzani wa Krisimasi, Pasaka na sherehe zingine za Kikristo, na kukataa kwao kuimba nyimbo fulani za kizalendo, huonesha sumu na mashambulizi ya moja kwa moja.

Mfano mmoja baina ya Protokali na matumaini halisi ya Wayahudi umeandikwa kwenye utabiri wa kawaida wa Kiyahudi kwamba Ukristo mwisho wake ni kuangamia. Ukristo utaangamia, kwa nia na madhumuni yote utamezwa na Uyahudi.

Kutokuvumiliwa kwa Uyahudi leo, jana na katika kila kipindi cha historia ambapo Wayahudi waliweza kushinikiza ushawishi au mamlaka, ni jambo lisilo na mjadala ila miongoni mwa watu wasiojua kumbukumbu. Kutokuvumiliwa kwa Uyahudi, muda uliopita ni jambo la historia, kwa siku zijazo ni jambo la utabiri wa Kiyahudi.

Mojawapo ya sababu zenye nguvu sana zinazozuia kuwaingiza kwenye Umarikani milioni kadhaa za Wayahudi hapa nchini ni imani yao – iliyoingizwa ndani mwao na mamlaka zao za kidini – kwamba wao ni ‘watuele’, kwamba nchi hii ni ya kwao, kwamba wakazi wake ni waabudu masanamu, kwamba siku inakuja ambapo Wayahudi watakuwa na mamlaka yote.

Ni vipi waweze vinginevyo kutenda hivyo katika makubaliano na tangazo kama hili? Msimamo wa majivuno unaoendelezwa na Wayahudi kwa watu wa Marekani ni kivuli kinachotangulizwa kwa kile kinachotakiwa kuwepo na kuwa msimamo kamili, kama mamlaka na ushawishi utalifanya hilo kuwezekana.

Ukomonisti, ambao ulianza na uharibifu wa tabaka ambalo lilikuwa na ahadi yote ya Urusi iliyo bora zaidi, ni mfano haswa kwa msimamo ambao unafutwa hapa nchini kuhusu wakazi ambao ni wazalendo.

---

1. NENO LA MHARIRI: Toleo halisi lilichapishwa 1921; msomaji anatakiwa kutafakari yeye mwenyewe matukio kati ya Vita Vikuu, hususan wakati wa vita na baada ya vita dhidi ya Hitler, uwezo wa Wayahudi uliopatikana kutokana na vita na utumiaji wa makambi yaliyotengenezwa ya Wayahudi wa Amerika kama ngome za hifadhi kwa ajili ya uendeshaji wa jeshi na wa kifedha. Kituo cha Wayahudi kilianza kuhamia Amerika karibu na vita vya wenyewe kwa wenyewe.

2. Mtu anaweza kuongeza katika hilo ‘mateso ya kidini’ ambayo Wayahudi wanayafanya dhidi ya Waislmu katika Palestina iliyovamiwa kwa ujumla na hususan Jerusalemu. Pia huwatesa Waislmu katika Sala zao ndani ya Al-Masjidul –Aqsa – Mchapishaji.

3. NENO LA MHARIRI: Itakumbukwa kwamba mwaka 1947 takriban miaka 30 upinzani huo ulichapishwa. Mabaraza ya Washirika wa Vita yanayodhibitiwa na Amerika yalisikiliza (upinzani huo), na wakachapishwa kama ‘wahalifu wa vita’ wanakijiji wote waliopona ambao walikuwa wajumbe wa Sherehe za Mchezo wa Oberammerga (Oberammerga Festival Players).

4. Kiongozi wa Kizayuni wa Kimarekani wakati toleo hili la kwanza lilipochapishwa, na aliyekuwa anajishughulisha sana miongoni mwa viongozi wa kisiasa wa Uzayuni wa Kiyahudi nchini Marekani–Mhariri.